

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 14. júní 2024
Málsnúmer: 202405-0019
SS

Efni: Umsögn um matsskyldu framkvæmdar ÍS47 á lífmassaaukningu í Önundarfirði.

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsstofnun sem barst gegnum Skipulagsgátt þann 15. maí 2024 þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um hvort framkvæmd ÍS47 á lífmassaaukningu um 600 tonn í framleiðslu á regnbogasilungi og laxi í Önundarfirði væri háð mati á umhverfisáhrifum eða ekki.

Náttúrufræðistofnun veitti umsögn um fyrri matsskyldufyrirspurn ÍS47 þann 22 nóvember 2022 þar sem stefnt var að lífmassaaukningu um 900 tonn, en einnig breytingu á eldistegundum og færslu á eldissvæði. Náttúrufræðistofnun taldi að samtals kölluðu þær framkvæmdir á umhverfismat. Í þeirri umsögn komu m.a. eftirfarandi athugasemdir fram sem enn eiga við:

„Það er almenn afstaða Náttúrufræðistofnunar að forðast ætti eldi á frjóum laxi af framandi kynbættum stofni í sjókvíum. Staðsetning eldissvæða í Önundarfirði er vissulega utan fjarlægðarmarka sem sett eru til viðmunar í áhættumati Hafrannsóknarstofnunar á erfðablöndun, og samkvæmt greinargerð ÍS 47 ehf. hefur fiskur ekki sloppið úr eldi. Stofnunin telur engu að síður að í tegundabreytingunni felist áhætta og að eldi með frjóum framandi tegundum eigi að vera í lokuðum kerfum.....“

... Ekki kemur fram í greinargerðinni hvort botndýralíf hafi verið kannað við Hundsá, en svo virðist ekki vera þegar skýrslur um rannsóknir í Önundarfirði eru skoðaðar. Því má álykta að metið sé sem svo að botndýralíf sé líklegt til að vera svipað og annars staðar í Önundarfirði þar sem það hefur verið kannað. Hingað til hefur vöktun á svæðinu við Valþjófsdal ekki sýnt fram á að uppsöfnun lífræns efnis við sjókvíar sé að hafa neikvæð áhrif á fjölbreytni botndýra. Hins vegar er ekki fjallað um hvort og þá hverjar breytingar á tegundasamsetningu hafa orðið en vel er þekkt að slíkar breytingar geta orðið töluverðar við uppsöfnun lífræns efnis á sjávarbotni. Við aukninguna mun magn lífræns efnis sem til fellur aukast töluvert. Mikilvægt er að vöktunaráætlun sé uppfærð með tilliti til þessarar aukningar..... Þar sem svæðið við Valþjófsdal er staðsett innar í firðinum þar sem er grynnra og minni straumur, þarf að fara sérstaklega varlega við að framkvæma aukningu á eldi þar.....“

... Ekkert er fjallað um hvernig aukning og færsla á nýtt eldissvæði mun hafa áhrif á ásýnd og landslag eða á annað lífríki t.d. fuglalíf og sjávarspendýr. Með fjölgun sjókvía í Önundarfirði er hætt á aukinni truflun t.d. vegna ljós- og hljóðmengunar, umferðar báta við sjókvíarnar o.fl. sem geta haft áhrif á ásýnd og truflað dýralíf.“

Í núverandi tilkynningu um lífmassaaukningu er ljóst að burðarþoli Önundarfjarðar er náð og þeim mun mikilvægara að vöktun á umhverfisáhrifum sé ítarleg og markviss þ.m.t. á næringarefnaálagi, lúsasmiti og stroki laxfiska. Jákvætt er að hingað til hafa engir fiskar strokið úr kvíum ÍS47, að lúsasmit hafi verið lítið sem ekkert og að áhrif á botndýralíf hafi ekki verið

metin mikil. Sú umtalsverða aukning og fjölgun eldissvæða í firðinum sem sótt hefur verið leyfi fyrir felur þó í sér verulega breytingu sem mun þýða fjölgun sjókvía og aukinn þéttleika fiska innan kvía, hvoru tveggja mun auka líkur á auknum umhverfisáhrifum og mögulegum smit-
eða strokuatburðum. Krafa um bættu vöktun og eftirlit er því lykilatriði.

Í vöktunaráætlun kemur fram að grunnsýnataka við Hundsá hafi farið fram í desember 2022, ekki er þó greint frá niðurstöðum um t.d. botndýralíf svæðisins.

Í umsögn Hafrannsóknarstofnunar um tilkynninguna frá 12. júní 2024 og í umsögn Matvælastofnunar frá 14. júní 2024 koma fram ýmsar athygliverðar og mikilvægar ábendingar. Þar má nefna það að ekki komi nægilega vel fram hvernig áætluð aukning skiptist milli tegunda sem gerir mat á fódurþörf og þar með lífrænu álagi óskýra og nauðsynlegt sé að greina betur frá því. Einnig að straumar við Hundsá, þar sem stefnt er að töluverðri framleiðslu, geti beint næringarefnum inn í fjörðinn en það stangast á við það sem fram kemur í greinargerð að staðsetning kvía utarlega í firði tryggi að þau berist út úr firðinum. Þar sem dýpt minnkar eftir því sem innar er farið í fjörðinn eykst hættu á uppsöfnun næringarefna, súrefnisþurrð o.s.frv. Matvælastofnun bendir á að stefnt sé að því að skilgreina Öndarfjörð sem eitt smitvarnarsvæði og að æskilegt væri að hvíla allan fjörðinn frekar en eldissvæðin tvö til skiptis.

Stofnanirnar báðar koma með ýmsar fleiri athugasemdir og telja báðar að margt sé of óljóst um framkvæmdina og að mat á umhverfisáhrifum væri æskilegt. Náttúrufræðistofnun tekur undir með álit og niðurstöðu beggja stofnana.

Virðingarfyllst,

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndarsviðs

